

Modul 2.

Ako realizovať transhumanciu

Obsah

1. Transhumancia v rôznych krajinách
2. Multifunkčnosť spája hospodárske činnosti a vytvára synergie
3. Transhumancia a jej výzvy
4. Vzdelávanie v oblasti transhumancie

Transhumancia ako tradičný spôsob presunu zvierat v rôznych krajinách je základom rôznych interakcií medzi človekom a prírodou, ktoré sa odrážajú v mnohých tradíciách a veľkej rozmanitosti výrobkov. Vzdelávací modul poskytuje pohľad na transhumanciu spájajúcu hospodárske činnosti, ktoré vytvárajú synergie medzi udržateľným využívaním pôdy a ochranou biotopov, hospodárením s vodnými zdrojmi, produkciou vysokohodnotných potravín a poskytovaním rekreačných zariadení. Zoznam dostupných európskych formálnych a neformálnych vzdelávacích materiálov obohacuje možnosti (samo)štúdia a robí vzdelávací a tréningový materiál medzinárodným

1. Transhumancia v rôznych krajinách

Transhumancia je činnosť človeka a zvierat, ktoré sú v interakcii s rôznymi prostrediami a krajinou. Je obzvlášť dôležitá pre zachovanie krajinných typov, ako sú alpské lúky a vresoviská. Má ekonomické a sociálne výhody pre obyvateľov, prispieva k manažmentu chránených biotopov a pomáha udržiavať charakter krajiny. Možno spomenúť nasledujúce krajiny, v ktorých sa vykonáva sezónne sťahovavé pasenie:

Alp: Alpy sú rozsiahle oblasti vysokohorských pasienkov. Súčasťou pasienkovej krajiny (álp) sú budovy, v ktorých pastieri, dojičky a mliekari trávajú niekoľko mesiacov. Okrem toho sú alpy synonymom pre spoločnú pôdu v horách. Pasienky sa vyskytujú medzi minimálne dvoma rôznymi nadmorskými výškami, vo Švajčiarsku až štyrmi. Pohyb na dlhé vzdialenosti sa uskutočňuje medzi hlavným sídlom a sezónnym sídlom dvakrát ročne. Po príchode do sezónnej osady sa denný pohyb uskutočňuje v rámci álp. Z dôvodu zvýšeného výskytu predátorov sa pastierstvo opätovne zavádza.

Spoločný pozemok: Spoločná pôda je pôda, ktorú využíva spoločenstvo jednej alebo viacerých obcí alebo (všetci) poľnohospodári v danej oblasti. Spoločná pôda sa vyskytuje napríklad v horách a môže sa nachádzať v blízkosti obcí. Niekedy zahŕňa aj (malé) lesy. Spoločná pôda nie je špecifický typ krajiny, ale právny model. Bola základom transhumancie, ale postupne sa vytráca.

Montado, Dehesa: Dehesa (španielsky) alebo Montados (portugalsky) sú stredomorské lesné pasienky, ktoré kombinujú pôvodné stromy, ako je dub cerový a dub korkový, s trávnatými plochami. Stromový porast je otvorený, ale poskytuje tieň, trávnaté plochy poskytujú krmivo. Dehesa/Montados sú krajiny s vysokou biodiverzitou. Najväčšiu rozlohu dosiahli v čase, keď sa na veľké vzdialenosti uskutočňovalo maximálne pasenie. Ošipané pre Jamón Ibérico de Bellota získavajú najmenej 40 % svojej živej hmotnosti len vďaka žaludom duba cerového (bellota znamená „žalud“) a bylinám.

Vresoviská: Vresoviská sú rozsiahle nekultivované pastviny. Typickým pôdnym typom sú podzoly. Vo vegetácii prevládajú zakrpatené vresovité kríky, zakrpatené duby a borievky. Vresoviská sú vo všeobecnosti teplejšie a suchšie ako rašeliniská. Vresoviská sa vyskytujú pozdĺž pobrežia (napr. pobrežie Stredozemného mora), v nížinách (napr. Nemecko) a vo vysokých horách (napr. Francúzsko).

Krajina sa udržiava otvorená pastvou a v niektorých prípadoch riadeným požiarovým manažmentom.

Hrádze: Hrádze sú umelé násypy pozdĺž riek a najmä pobrežia, ktoré chránia pôdu a sídla pred vodou. Ovce sú potrebné na udržiavanie hrádzí, udržiavanie krátkej trávy a kompaktnej pôdy.

Tabuľka 1. Charakteristiky sezónneho pasenia

	Alpy	Montado/Dehesa	Vresovisko	Hrádze
Typ presunu	Vertikálne	Horizontálne	Horizontálne	Horizontálne
Produkty	Mlieko, syr, mäso Krajina atraktívna pre cestovný ruch Manažment krajiny	Známe miestne výrobky, napr. mäsové výrobky Manažment krajiny	Med, mäso Krajina atraktívna pre cestovný ruch Manažment krajiny	Ochrana pred povodňami Manažment krajiny
Typické hospodárske zvieratá	Hovädzí dobytok, ovce, kozy	Ošipané, hovädzí dobytok (Španielsko), ovce (Grécko)	Ovce, často špeciálne plemená, napr. nemecké vresoviskové ovce, biela rohatá hlava)	Ovce
Prípadové štúdie	ATO1, FRO1, GRO1, GRO3, GRO4, GRO5, NO1, NOO2, NOO4, NOO5	ES01		DE03

2. Multifunkčnosť spája hospodárske činnosti a vytvára synergie

Transhumancia je multifunkčná činnosť. Preto sú interakcie s inými profesiami viac než vítané, aby sa zvýšil prínos pre všetkých aktérov (poľnohospodárov, dojníc, pastierov atď.) a spoločnosť. Multifunkčnosť často závisí od zapojenia členov rodiny. Multifunkčnosť môže zahŕňať:

- **Výroba mlieka a syra:** typická pre vertikálnu transhumanciu; mlieko sa vyrába vo všetkých prípadových štúdiách; príklady výroby syra nájdete v nasledujúcich prípadových štúdiách: DE01, GRO5, NO1, NOO2, NOO4, NOO5, SK02
- **Výroba a spracovanie mäsa:** typické pre horizontálne presuny; príklady výroby mäsa nájdete v nasledujúcich prípadových štúdiách: DE01, DE03, FRO1, FRO3, GRO1, GRO3, GRO4, GRO5, HU01, IT01, NOO2
- **Činnosti v oblasti cestovného ruchu:** priamy predaj, stravovanie, ubytovanie, sprievodcovská činnosť; príklady činností v oblasti cestovného ruchu nájdete v nasledujúcich prípadových štúdiách a v ďalšom príklade zo Slovenska: ATO1, NOO2, NOO4, NOO5, gazdovsky-dvor.com/aktivity-pre-navstevnikov.xhtml

- **Vzdelávacie aktivity:** na farmách a počas presunu; najmä mestská transhumancia zohráva dôležitú úlohu pri vytváraní vzťahov medzi deťmi a zvieratami (odkiaľ pochádza jedlo) a z terapeutických dôvodov (pohladenie zvierat môže pomôcť prekonať úzkosť atď.); príklady vzdelávacích aktivít nájdete v nasledujúcich prípadových štúdiách: [FR2](#), [FRO3](#), [ES01](#), [NO02](#), [NO04](#), [NO05](#), [SK02](#)
- **Výrobky z vlny:** vlna, izolačný materiál, pelety, hnojivo, polymérnovláknové kompozity alebo sorbčné materiály (na čistenie znečistenej vody), keratín a jeho deriváty (na výrobu biomateriálov na báze bielkovín pre regeneračnú medicínu a kozmetiku); v mnohých krajinách sa ovčia vlna považuje za toxický odpad ([pozri informačný prehľad o ovčej vlně](#)); príklady výrobkov z vlny sú uvedené v nasledujúcich prípadových štúdiách a v ďalšom príklade zo Slovenska : [FRO2](#), [FRO3](#), [sk-sk.facebook.com/Farma-Roziak-180127102095214](#)
- **Manažment krajiny:** vysoký stupeň biodiverzity sa dá udržať len vtedy, ak je pôda otvorená; čoraz viac krajín, regiónov alebo organizácií na ochranu prírody zavádza programy na zamestnávanie a platenie odborníkov na transhumáciu; príklady plateného manažmentu krajiny nájdete v nasledujúcich prípadových štúdiách: [DE01](#), [DE03](#), [FRO1](#), [FRO2](#), [HU01](#), [SK03](#)
- **Organizovanie festivalov a/alebo účasť na nich**
- **Výroba mydla z ovčieho mlieka**

3. Transhumancia a jej výzvy

Táto časť sa zaoberá výzvami, ktoré sú spoločné pre všetky krajiny EÚ, a upozorňuje na výzvy špecifické pre jednotlivé krajiny. Pri riešení problematických situácií môže byť užitočné vytváranie sietí a výmena skúseností a poznatkov prostredníctvom osvedčených postupov alebo platforiem.

Ťažký prístup k pôde, chýbajúce a/alebo odčlenené pasienky a obmedzenia pre pešiu prepravu zvierat cez osady zriadené obcami

Vysoká byrokracia (niekoľkostranové formuláre, registrácia prechodov cez ulice niekoľko dní/týždňov vopred, čoraz viac administratívnych úkonov vyžaduje prístup na internet a počítač)

Riešenie:

- Zúčtovanie: Vnútroštátne právne predpisy musia stanoviť pravidlá pre pešiu prepravu zvierat po krajine. Pravidlá musia byť rovnaké pre všetky obce.
- Cesty: V prípade vysoko frekventovaných ciest je potrebné nainštalovať značky a/alebo iné druhy regulácie dopravy a možnosti prechodu.
- V územnoplánovacích dokumentoch alebo iných strategických plánovacích dokumentoch je potrebné zaviesť regulatívy, ktoré sú určené na riešenie konfliktov záujmov.

Marianna Fabbriozoli, 2022, Padova/IT

Riešenie:

- Pravidelné semináre príslušných vnútroštátnych orgánov s poľnohospodármi a inými organizáciami, ktoré sa zaoberajú presunom dobytku, na účely komunikácie, výmeny poznatkov a riešení na zjednodušenie administratívy.
- Zjednodušenie administratívy je potrebné riešiť na vnútroštátnej úrovni pod dohľadom príslušných orgánov Európskej únie, napr. na identifikáciu a riešenie problémov s p o j e n ý c h s vysokou byrokraciou by sa mohol použiť dotazník, ktorý by vypracoval príslušný orgán EÚ a ktorý by príslušné vnútroštátne orgány prispôsobili vnútroštátnej situácii.

Chýbajúce sieťovanie a spolupráca

Riešenie:

- Riešenia môžu byť súčasťou vzdelávacích alebo iných projektov, ktoré prinášajú intelektuálne výstupy.
- Pravidelné workshopy s miestnou/regionálnou komunitou transhumánnych zvierat na komunikáciu, výmenu poznatkov a riešení. V závislosti od témy pozvite rôzne orgány a úrovne, napr:
 - Poľnohospodári, majitelia miestnych obchodov, reštaurácie, multiplikátori
 - Partneri poskytujúci financovanie a granty, ktorí majú prehľad o financovaní na vnútroštátnej úrovni a na úrovni EÚ
 - Študenti / mladá generácia a ich učители / školitelia
 - Skupiny na sociálnych sieťach (napr. WhatsApp / Facebook) na výmenu, kladenie otázok, učenie sa zo skúseností iných
- Poskytnúť finančné prostriedky osobám, ktoré sa venujú uľahčovaniu výmeny medzi rôznymi zainteresovanými stranami.

Na pôde Slovenskej agentúry životného prostredia v Banskej Bystrici sa uskutočnil workshop zameraný na dosiahnutie väčšieho vplyvu projektu Transfarm. Bolo to veľmi úspešné podujatie. (Martina Slámová, 2023)

Narastajúce problémy s turistami a inými ľuďmi vykonávajúcimi voľnočasové aktivity (priblíženie sa k stádu, najmä k novorodencom; nehody so psami pastierov)

Riešenie:

Informácie o pastierskych strážnych psoch:

- Informačné tabule o psoch pozdĺž náučných turistických chodníkov a pri vstupoch do chránených oblastí
- Mobilná aplikácia funguje aj v offline režime (kvôli slabému signálu v odľahlých horských oblastiach) a poskytuje mapu a polohu stád so psami. Toto riešenie si vyžaduje, aby osoby, ktoré sa venujú sezónnemu paseniu, neustále aktualizovali informácie o polohe svojho stáda.
- Informácie by sa mohli začleniť do vzdelávacích panelov a materiálov o tom, ako sa správať v prírode, ktoré sa niekedy poskytujú na letiskách.
- Letáky na turistických miestach, v ubytovacích zariadeniach, na turistických informačných miestach

Zdroj: Régión Savoie vo Francúzsku

Narastajúce problémy s predátormi (medveď, vlk, rys)

Riešenie:

Útoky predátorov sa dajú eliminovať len čiastočne. Ak chceme zachovať charakter sezónneho pasenia, ktoré sa vyznačuje voľným pohybom hospodárskych zvierat bez elektrických ohradníkov, je dôležité

- mať stabilnú sieť chovateľov certifikovaných strážnych ovčiakov. Chránia stáda v noci v chránenom, psom stráženom záhumienku, ako aj na pastvinách počas voľnej pastvy.
- mať ďalšie technológie na odstrašenie. Ich kombinácia s prítomnosťou dospelého a skúseného pastierskeho psa predstavuje veľmi účinnú ochranu hospodárskych zvierat.
- Okrem toho je v niektorých krajinách potrebné vypracovať iné vnútroštátne riešenia.

Martina Slámová, 2023, Silická plošina v Slovenskom krase /SK

Chýbajúce uznanie/uznanie (zo strany občanov a administratívy)

Riešenie:

Existujú rôzne prístupy:

- Na vidieku zvyšovanie povedomia prostredníctvom náučných chodníkov a agroturistiky (zapojenie turistov do činností spojených s pasením).
- Propagácia poľnohospodárskych výrobkov a služieb prostredníctvom rôznych médií.
- Zavedenie problematiky pasienkov do školských osnov (geografia, poľnohospodárstvo, ekológia).
- Múzeá, výstavy a slávnosti na zvýšenie povedomia a predstavenie kvalít a zručností ľudí, ktorí sa venujú transhumancii.
- Pozvanie odborníkov na transhumánne zvieratá na (medzinárodné) veľtrhy.

© Bergeries en ville.

Chýbajúce zručnosti v dôsledku chýbajúcich vzdelávacích zariadení, chýbajúci prenos poznatkov a zahraniční pastieri

Riešenie:

- Zakladanie škôl prechodu tam, kde neexistujú
- Zvyšovať informovanosť prostredníctvom výmeny informácií (webových odkazov) o existujúcom odbornom vzdelávaní a príprave (formálnej a neformálnej), školách a odborných strediskách, miestnych akčných skupinách a mimovládnych organizáciách, ktoré sa zaoberajú touto témou
- Rekvalifikácia vzdelávacích kurzov financovaných z Európskeho sociálneho fondu (ESF) pre dospelých, ktorí by sa chceli stať odborníkmi v oblasti transhumácie. ESF je na Slovensku spoločnou schémou pre granty určené najmä na zlepšenie zamestnanosti vo vidieckych regiónoch.
- Využívanie programu ERASMUS+ alebo iných druhov grantov na mobilitu študentov s cieľom poučiť sa z osvedčených postupov v rôznych regiónoch a krajinách

IL PASTORE È UN GUARDIANO DI FUTURO

21/2/22
SERVIZI ECO-SISTEMICI E RAPPORTI COL TERRITORIO
- LUCIA BENTIGLIANI - Università degli Studi di Torino
- ANTONELLO FRANCA, ricercatore del CNR Sardegna
- PASQUALE D'OTTAVIO - Università Politecnica dello Marche

28/2/22
PASTORALE E AGRICOLTURA SOSTENIBILI
MONTAGNA E PIANURA, VIE D'ERBA E TUTELA
DEL PATRIMONIO PASTORALE
- ALESSANDRO CILIFFETTI - Università Politecnica delle Marche
- MARCO MORONI - Università Politecnica delle Marche

7/3/22
BIODIVERSITÀ, SAPERI ZOOTECNICI, RELAZIONE
INTERSPECIFICA, BIENESSERE ANIMALE
- FABIO FILLA - Università degli Studi del Molise
- ALESSANDRO ROSSETTI - Rifugio del Parco Nazionale
del Matese

14/3/22
POLITICHE E DIRITTI DELLA PASTORALIZIA
- LINA CALABRÀ - Università degli Studi de L'Aquila
- GIANNANDREA MEMONI - Geomatica e ordine del
volume "Istituti di carta"

4/4/22
MULTIFUNZIONALITÀ DELLE AZIENDE E TURISMO
LEGATO ALLA PASTORALE
- ANGELO BELLISSIMO - Università degli Studi del Molise
BILANCIO E PROSPETTIVE DEL CORSO, a cura di
LETIZIA BINDI - UNIVERSITÀ DEGLI STUDI DEL MOLISE
Macerata, GRAZIA DI PETTA - IIS "G. Garibaldi" Macerata
- MARCO GIOVANNOLI - Università degli Studi di Cassino

Nízke tržobné ceny

Riešenie:

- Priamy predaj na farme často prináša vyššie ceny.
- Predaj výrobkov do regionálnych obchodov.
- Priamy predaj turistom, peším turistom, napr. na lanovkách, vlakových alebo autobusových zastávkach, križovatkách dôležitých turistických trás, chatách (ak nie sú príliš vzdialené).
- Priamy predaj na farmách je obmedzený vzhľadom na odľahlosť mnohých fariem, avšak pre turistov a peších turistov môže byť chytľavý ako "gastronauti" (Slow Food).
- Regionálne obchody majú vyššie ceny, ale obyvatelia aj turisti vedia, že výrobky sú kvalitnejšie. Často sú ochotní platiť za zdravé poľnohospodárske produkty a podporovať miestne vysokohodnotné poľnohospodárstvo.
- Zvýšiť povedomie o poľnohospodárskych produktoch (počnúc vzdelávaním na základných školách), propagovať ich aj vo verejných médiách.
- Zmena právnych predpisov EÚ s cieľom uľahčiť používanie regionálnych výrobkov vo verejných jedálňach (školských, univerzitných, podnikových)

Martina Slámová, 2023,
Farma Turček/SK

Alexandra Kruse, chladnička v
samoobslužnom denníku, Švajčiarske
Alpy 2023

Alexandra Kruse, chladnička a malý
samoobslužný obchod s regionálnymi
výrobkami na stanici lanovky, Švajčiarske
Alpy 2023

Hodnota vlny klesla a v súčasnosti sa v priemysle efektívne nevyužíva. Považuje sa za toxický odpad. Úprava vlny je nedostatočná, a preto v niektorých (európskych) krajinách spracovanie vlny takmer zaniklo.

Riešenie:

- Pokračovanie tradičného spracovania vlny ako atrakcie pre turistov a na vzdelávacie účely s cieľom zachovať historické poznatky a tradície a podporiť pocit regionálnej identity. Ľudia, ktorí tieto poznatky uchovávajú a zdieľajú, musia byť platení, a to buď vstupnými poplatkami, alebo štátnou podporou.
- Podpora inovatívneho využitia vlny v stavebníctve (izolácia striech a fasád), vo farmaceutickom sektore a v sektore blahobytu; ako ekologický obalový materiál, hnojivo, pelety atď.
- Podpora miestnych, regionálnych a národných spracovateľských činností
- Meniace sa predpisy EÚ

Informácie o vlně a alternatívach spracovania nájdete na stránke [Informačný leták spoločnosti Transfarm o vlně](#).

Martina Slámová, 2023, Zvolen – Môtová.
Farma Roziak/SK

Príjem nepostačujúci na kŕmenie rodiny

Riešenie:

Riešením môže byť multifunkčnosť - zavedenie rôznych činností:

- S kozami je možné kombinovať napríklad včelárstvo a pasenie. Včelie produkty sú cenené a ľahko sa s nimi obchoduje.
- Transhumánný chov možno podporiť z národných a európskych fondov, aby sa zabezpečil manažment chráneného biotopu.
- Príkladom multifunkčnosti z poľskej časti Karpát je "wypas kulturowy" - kultúrno-sociálno-ekonomický model horského poľnohospodárstva. Hlavným cieľom tejto spolupráce medzi ochranou prírody, manažmentom krajiny, hospodárstvom a miestnym kultúrnym a prírodným dedičstvom je zachovanie kultúry.

Martina Slámová, 2023, Biofarma v Šilickej Jablonici, SK

Chýbajúce ubytovanie pre pastierov počas presunu

Riešenie:

- Vo Francúzsku niektoré obce poskytujú moderné karavany/kabíny špeciálne určené pre sezónnych zamestnancov a študentov stredných odborných škôl. Majú solárne panely a umývacie zariadenia a v prípade potreby sa dajú prepraviť vrtuľníkom.
- Tento druh ubytovania prináša inovácie vrátane prívodu vody, elektriny, prístupu na internet – t. j. pohodlné miesto na bývanie. Študenti si môžu takýto moderný mobilný domček vyskúšať počas štúdia, aby sa pripravili na reálne podmienky na sezónnych farmách.

Pierre-François Toulze, Praloubeau/FR 2022

Chýbajúce inovácie na sezónnych farmách

- Horské chaty môžu potrebovať moderné vybavenie. Malé investície (napr. fotovoltaické panely, malé veterné turbíny) môžu byť veľmi užitočné pre vzdialené sezónne farmy. Je možné získať finančnú podporu z programov rozvoja vidieka.
- V rámci Programu rozvoja vidieka SR 2014–2022 bola poskytnutá podpora (podopatrenia 6.1 a 6.4)
- Vo Francúzsku niektoré podniky, ktoré využívajú krajinu na propagáciu svojich výrobkov, financovali vybavenie horských chat.

Martina Slámová, 2023, Jasovská planina v Slovenskom krase /SK

Nedostatok vody v prírodných suchých oblastiach je v niektorých krajinách veľkým problémom, najmä v krasových oblastiach. Nedostatok vody spôsobuje, že niektoré pastviny sú nepoužiteľné.

Riešenie:

- Revitalizácia (historických) vodných zdrojov (pozri fotografiu) a doprava vody na pastviny vozidlami.
- Vytvorenie nových vodných nádrží, ktoré zadržia vodu v krajine a zabránia povodniam. Takéto opatrenia podporuje niekoľko grantových schém: Programy rozvoja vidieka, INTERREG, LIFE+.

Martina Slámová, 2023, Jazierko – zdroj vody pre farmy Siličkej planiny v Slovenskom krase /SK

Pasienky zarastené kríkmi poskytujú menej trávy, čo uľahčuje vlkom útoky na dobytok a kríky spotrebujú vodu.

Riešenie:

- Pravidelné čistenie pasienkov je účinnou prevenciou proti útokom predátorov, najmä vlka.
- Pastviny môžu čistiť študenti v rámci pravidelných školení na farmách.
- Biomasa kríkov a mladých stromov je vhodná na výrobu obnoviteľnej energie. Preto je možné dohodnúť sa so spracovateľmi biomasy na výrube kríkov a preprave biomasy do elektrárne.
- Zmiešané stáda zaručujú homogénnejšie čistenie pasienkov.

Kone vyčistili všetky kríky, ktoré nechceli zožrať ani kozy a ktoré môžete stále vidieť naľavo. Olestøl-NO, Alexandra Kruse, 2022

4. Vzdelávanie v oblasti transhumancie

Zakladanie špecifických škôl pre pastierstvo podporuje [Európsky parlament v správe z roku 2018](#). V členských štátoch, v ktorých je tento druh praxe bežný, sa zriadia pastierske školy zamerané na pasenie dobytku. Okrem zamestnania v chove dobytku, ktoré podporí generačnú výmenu, vzdelanie zvyšuje dôstojnosť a spoločenské uznanie tradičného povolania pastierov. Situácia v oblasti vzdelávania sa v jednotlivých európskych krajinách veľmi líši. Zatiaľ čo napríklad Španielsko a Francúzsko majú dobre rozvinutý systém škôl pre pastierov, iné krajiny majú len jednu alebo niekoľko škôl, ktoré zahŕňajú pastierstvo do svojich študijných programov (napr. Slovensko a Nemecko). Dokonca aj modelové vyučovanie a odborná príprava

na skutočných farmách môžu byť v ostrom kontraste s realitou, s ktorou sa študenti stretávajú po ukončení štúdiá. Hravé a interaktívne formy vzdelávania prostredníctvom súťaží alebo olympiád pomáhajú zlepšiť kvalitu vzdelávania študentov a pripraviť ich na reálne podnikanie. Program mobility ERASMUS+ financuje letné tábory pre študentov. Študenti a odborníci z praxe, ktorí hľadajú príklady dobrej praxe z rôznych krajín, nájdu inšpiráciu v [prípadových štúdiách TRANSFARM](#). V neposlednom rade je pre študentov veľmi dôležitý praktický výcvik na pastvinách počas letnej sezóny. Musia otestovať reálne podmienky na sezónnych farmách.

Zbierka krátkych informácií a webových odkazov o pastierskych školách a školách, ktoré do svojich študijných programov zahŕňajú pastierstvo, z krajín projektového konzorcia.

<p>Rakúsko ▼</p> <p>Pastierska škola alebo škola so študijným programom zahŕňajúcim transhumanciu</p> <p>Názov vzdelávacieho alebo študijného programu</p> <p>Webový odkaz & komentáre</p>	<p>Žiadna oficiálna ponuka OVP.</p> <p>Informácie o tom, ako sa stať pastierom v Rakúsku v časopise "Schafe und Ziegen" (ovce a kozy)</p> <p>schafeundziegen.com/.../ausbildungswege-fuer-schaefer</p>
<p>Francúzsko ▼</p> <p>Pastierska škola alebo škola so študijným programom zahŕňajúcim transhumanciu</p> <p>Názov vzdelávacieho alebo študijného programu</p>	<p>Ponuky odborného vzdelávania a prípravy vo viacerých častiach Francúzska</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. VetAgro Sup v Clermont-Ferrand 2. Strediská poľnohospodárskeho vzdelávania a propagácie CFPPA 3. Dve stredné poľnohospodárske školy ponúkajú operačné moduly <ol style="list-style-type: none"> 1. Priebežné vzdelávanie, diplom, magisterské kurzy 2. Školenie pre pastierov v oblasti chovu prežúvavcov (Pamiers, Pyreneje); školenie pre pastierov (Besançon, Jura); školenie pre pastierov na horských pastvinách (Die, Južné Alpy; La Côte Saint André, La Motte Servolex, Severné Alpy); školenie pre pastierov na prechodných pastvinách (Pau a Lannemezan, Pyreneje); školenie pre pastierov s viacerými zručnosťami (Montmorot, Jura) 3. „Alpage école“ v Contamine-sur-Arve (Severné Alpy) a stredná škola Carmejane v Chaffaut Saint-Gaudens (Južné Alpy) na vzdelávanie chovateľov oviec v srdci predalpskej oblasti
<p>Webový odkaz & komentáre</p>	<ul style="list-style-type: none"> • en.institut-agro-montpellier.fr/search (v angličtine) • bergerie-nationale.educagri.fr/.../cfppa-centre-de-formation-professionnelle (vo francúzštine) • epl.contamine.educagri.fr/filiere-agricole (vo francúzštine) • digne-carmejane.educagri.fr/exploitation-ovine (vo francúzštine)

Nemecko ▼	
Pastierska škola alebo škola so študijným programom zahŕňajúcim transhumanciu	Odborná škola pre vzdelávanie v profesii chovateľ zvierat, ktorá ponúka odbor „pastier“: Berufsbildende Schulen des LK Saalekreis, Standort „Carl Wentzel“, Delitzscher Str. 45, 06112 Halle, E-Mail: kontakt.cw@bbs-saalekreis.bildung-lsa.de
Webový odkaz & komentáre	bbs-saalekreis.bildung-lsa.de Pre účastníkov je k dispozícii internátna škola.
Grécko ▼	
Pastierska škola alebo škola so študijným programom zahŕňajúcim transhumanciu	Žiadna oficiálna ponuka OVP.
Maďarsko ▼	
Pastierska škola alebo škola so študijným programom zahŕňajúcim transhumanciu	Žiadna oficiálna ponuka OVP.
Taliansko ▼	
Pastierska škola alebo škola so študijným programom zahŕňajúcim transhumanciu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Národná škola pre pastierov (SNAP) 2. Škola „Mladý pastier“ v Piemonte 3. Sardínska škola pre pastierov 4. Projekt Casentino Schools of the Life „Shep4Bio 5. Online kurz 6. Agrárny inštitút Macerata (Istituto Agrario di Macerata) 7. Profesorka Letizia Bindi (zo študijnej univerzity v Molise) 8. Istituto Storico della Resistenza e dell'Età Contemporanea di Macerata 9. Inštitút histórie hnutia odporu a súčasnej doby) 9. Profesori z viacerých talianskych univerzít (najmä z Univerzity v Molise) 10. CNR (Národná rada pre výskum) 11. Národný park Monti Sibillini
Názov vzdelávacieho alebo študijného programu	„Il pastore è un guardiano del futuro“ (Pastier je strážcom budúcnosti), Cieľ: „zamyslieť sa nad pastierstvom, ochranou a obnovou území
Webový odkaz & komentáre	Organizuje ju SNAP (pozri 1), prvýkrát bola zavedená v roku 2023 s celosvetovou účasťou. org.woof.it/.../national-school-of-shepherding (v angličtine) iisgaribaldimacerata.edu.it (v taliančine)

Zbierka krátkych informácií a webových odkazov o pastierskych školách a školách, ktoré do svojich študijných programov zahŕňajú pastierstvo, z krajín projektového konzorcia.

Nórsko ▼	
Pastierska škola alebo škola so študijným programom zahŕňajúcim transhumanciu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stredná škola Sogn Jord- og Hagebruksskule 2. Stredná škola Storsteigen videregående skole
Webový odkaz & komentáre	<ol style="list-style-type: none"> 1. sjh.no 2. storsteigen.vgs.no
Slovensko ▼	
Pastierska škola alebo škola so študijným programom zahŕňajúcim transhumanciu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stredná odborná škola Pod Bánošom, Banská Bystrica 2. Združenie chovateľov oviec a kôz 3. Online kurz 4. Agroinštitút Nitra, štátny podnik 5. Prehľad odborných škôl na Slovensku je k dispozícii na portáli „Chovateľ a farmár“.
Názov vzdelávacieho alebo študijného programu	<ol style="list-style-type: none"> 1. 4584 H 00 Poľnohospodár pre horské a podhorské oblasti / 4553 K Podnikateľ v oblasti rozvoja vidieka 2. „Výroba mliečnych výrobkov“ od 25. februára 2022; každoročné školenia „Hygienická príručka založená na zásadách analýzy rizík a kritických kontrolných bodov (HACCP) pre výrobu“ a „Predaj výrobkov z ovčieho mlieka v podmienkach horského chovu“
Webový odkaz & komentáre	<ol style="list-style-type: none"> 1. en.sosbanbb.sk 2. mojbaca.sk/mlady-farmar 3. agroinstitut.sk/en/about-us 4. chovatelahospodar.sk

Zbierka krátkych informácií a webových odkazov o pastierskych školách a školách, ktoré do svojich študijných programov zahŕňajú pastierstvo, z krajín projektového konzorcia.

Španielsko

Pastierska škola alebo škola so študijným programom zahŕňajúcim transhumanciu

Niektoré pastierske školy ponúkajú neformálne vzdelávanie, väčšinou ide o súkromné školy prevádzkované nadáciami alebo neziskovými organizáciami. Napr:

- Madrid
- Pais Vasco
- Aragón
- Katalánsko
- Andalúzia
- Extremadura
- Canarias
- Kastília a León
- Kastília-La Mancha
- Murcia
- Valencia

Názov vzdelávacieho alebo študijného programu

Niekoľko organizácií, vrátane verejných agentúr, organizuje kurzy o veľmi špecifických aspektoch súvisiacich s pasienkovým hospodárstvom, ako je výroba syra, zmeny v právnych predpisoch, hygienické aspekty, poistenie, napríklad národné zväzy poľnohospodárov (ASAJA, COAG a UPA), sieť syrárov a družstvá Cooperativas Agroalimentarias.

Webový odkaz & komentáre

- escueladepastores.es
- gomiztegi.eus
- escueladepastoreo.com
- escoladepastorsdecatalunya.cat
- escueladepastoresdeandalucia.es
- fundacion.cooprado.es
- aidergc.com/.../escuela-de-ganaderia-y-pastoreo
- milcaminos.es/.../actuaciones-concretas
- castillalamancha.es/actualidad
- carm.es/web/pagina
- agronewscomunitatvalenciana.com

